

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ І ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КРАЄЗНАВЧИХ КОМПЕТЕНЦІЙ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Шкільне краєзнавство – одне з найбільш ефективних можливостей зв'язку школи з життям. Воно представляє велику значимість у вихованні підростаючого покоління, в становленні громадянської позиції. У дитячому віці поняття «Батьківщина», «Вітчизна» частіше асоціюються з конкретним селом, селом, містом, в якому живуть учні. Глибина їх патріотичного почуття часто залежить від того, наскільки добре люблять і знають учні свій край і його історію.

Початкова школа є початковим етапом розвитку когнітивного, діяльного й емоційного ставлення учнів до навколишнього світу. Молодші школярі за своєю натурою допитливі, їм все цікаво, в зв'язку з цим необхідно прищеплювати учням свідоме, бережливе ставлення до рідного краю з першого класу за допомогою вивчення краєзнавчого матеріалу не тільки на уроках, а й у позаурочний час.

На сьогоднішній день обов'язковою умовою морального, творчого та інтелектуального розвитку учнів є застосування сучасних інноваційних технологій у позаурочній діяльності. Сьогодні важливо зацікавити дітей заняттями після уроків, це дає можливість перетворити позаурочну діяльність в повноцінне простір для освіти і виховання. В даний час учитель отримав можливість по-новому побудувати позаурочну діяльність для учнів, застосовуючи інноваційні технології: ігрову, проблемну, ІКТ, проектно-дослідницьку.

Технологія проблемного навчання – це технологія створення проблемних ситуацій у навчальній діяльності, які допомагають організувати активну самостійну діяльність учнів, в результаті якої розвиваються розумові здібності і відбувається творче оволодіння знаннями, вміннями, навичками. Навчити учнів йти шляхом самостійних знахідок і відкриттів – головна мета проблемного навчання. Завданнями є: використання інтегрованих і диференційованих підходів в навчальному та виховному процесі, створення учителем умов для придбання учнями засобів пізнання і дослідження, в процесі оволодіння знаннями підвищити пізнавальну активність учнів [2].

Застосовуючи цю технологію на заняттях, учитель повинен пропрацювати два основних елементи: постановка навчальної проблеми і пошук її вирішення. Постановка проблеми – це етап формулювання певної теми або питання для дослідження. Пошук рішення – це етап формулювання нових знань. Учитель вибудовує діалог, в ході якого учні здійснюють постановку проблеми і пошук її вирішення. Використовуючи проблемні ситуації у позаурочній діяльності, учитель дає можливість школярам включатися в

самостійну пошукову діяльність під керівництвом вчителя, допомагає їм оволодіти прийомами самостійної роботи. Головна роль даної технології полягає в тому, що учні отримують можливість спостерігати, порівнювати, робити висновки, приходити до висновку, що не на всі питання, є готова відповідь, що кожен має право шукати і знаходити свою відповідь, відстоювати свою думку, діти вчаться взаємодіяти один з одним, слухають і чують одне одного. Залучаючи дітей в проблемні ситуації, вчитель дає можливість самостійного пошуку додаткової інформації з проблеми. Учні приходять до висновку, що джерелами можуть бути не тільки книги, енциклопедії та довідники, а й журнали, ілюстрації і фотографії, телепередачі, розповіді дорослих і т.д. Дитина вчиться збирати інформацію самостійно, систематизує її і ділиться нею з однокласниками. Побувши в ролі дослідника, дитина усвідомлює значущість даної діяльності.

Ігрові технології становлять найбільший інтерес для молодшого шкільного віку, оскільки їм характерні безпосередність і яскравість сприйняття, легкість входження в образи. Найвільнішою формою занурення дітей в реальну дійсність з метою її вивчення, прояви самостійності, активності, вираження власного «Я», самореалізації і творчості є гра. Організація ігрових прийомів або ситуацій здійснюється за наступними напрямками: 1) навчальна діяльність підкоряється основним правилам гри, 2) в якості її засобів використовується навчальний матеріал, 3) в формі ігрової задачі ставиться дидактична мета, 4) щоб перевести дидактичну задачу в ігрову в навчальну діяльність вводяться елементи змагання. У грі існує певна свобода для дітей. Тут вони можуть самостійно розподілити ролі, контролювати один одного, стежити за точністю виконання певних завдань. В даному випадку дитина, самостійно з огляду на свій досвід, виконує роль, яку вона взяла на себе [1].

Використовуючи ігрові технології [1] при вивченні краєзнавчого матеріалу, вчитель розвиває у дітей розвиваються вміння і навички: орієнтування в просторі, комбінування, пошук самостійних рішень. Наприклад, познайомити дітей з визначними пам'ятками свого села (міста) можна за допомогою використання дидактичних і розвиваючих ігор («Моє село», «Моє місто», «На дорогах села (міста)», «Мій дім», «Дізнайся за описом» і т. д.). Знайомство краще почати з ігор-подорожей, в які слід включити бесіди про село (місто), показ презентацій, ілюстрацій; разом з дітьми можна розучити вірші, підібрати різні загадки, лічилки, розглянути предмети народного декоративно-прикладного мистецтва. Результатом гри може бути: створення карти села (міста), із зазначенням того чи іншого об'єкта, альбом з предметами народного прикладного мистецтва рідного села, виставка картин з пам'ятками села (міста), створення фотоальбому з творами, розповідями і ілюстраціями дітей і багато іншого. Ігри подібного роду формують у дітей уявлення про рідне село (місто) і його визначні пам'ятки, розвивають у учнів інтерес, повагу і гордість за своє село, допомагають прищеплювати дбайливе ставлення до рідних місць. Набуті під час гри знання засвоюються дитиною набагато краще,

стають його власними знаннями і підвищують рівень його особистісної компетенції [2].

Ігрові технології і проблемні ситуації при вивченні краєзнавчого матеріалу допомагають досягти наступних результатів: включення абсолютно всіх учнів в активну пізнавальну діяльність; формування спостережливості, розуміння необхідності в пошуку додаткової інформації з досліджуваного питання. Окрім цього допомагають формувати уявлення про історичне минуле та сьогодення рідного краю, формувати розуміння власного зв'язку з навколишнім світом, здійснювати вплив розвиток громадянськості.

Література

1. Освітні технології : [навчально-методичний посібник]. О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001.–256 с

2. Форми роботи з вивчення рідного краю юними краєзнавцями / Упорядник збірника: Мархалюк Н.П. Харків, 2020. 60 с.

УДК 37.031

ТОВКАНЕЦЬ Г.В., ЯНИК М.М.,
Мукачівський державний університет

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Екологічну компетентність можна визначити як осмислену здатність, потенціал і досвід особистості в здійсненні складних екологодоцільних видів діяльності, яка може формуватися в різних сферах життєдіяльності:

– в пізнавальній сфері – засвоєння способів вивчення навколишнього середовища з застосуванням різних джерел, проведення екологічних досліджень, методів вирішення екологічних проблем, прийняття рішень в екологічних ситуаціях;

– в суспільно-громадській сфері – участь в реалізації громадянських прав і обов'язків у сфері охорони навколишнього середовища і споживання природних ресурсів, участь у житті місцевої громади, в проведенні екологічних акцій, в роботі громадських природоохоронних організацій;

– в соціально-трудова сфері – орієнтація на отримання професій, роботу на посадах екологічного профілю;

– в побутовій сфері - здоровий спосіб життя, відмова від шкідливих звичок, скорочення споживання природних ресурсів, дотримання вимог екологічної безпеки в побуті;

– в культурно-дозвільній сфері – вибір способів проведення дозвілля, які культурно і духовно збагачують особистість, в тому числі на природі.

Екологічна компетентність – усвідомлене, осмислене оволодіння теоретичними знаннями, вміннями, способами прийняття рішень, моральними нормами, цінностями, традиціями, необхідними для практичної реалізації екологічно доцільною діяльності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>